

УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ З УРАХУВАННЯМ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ (2015–2017 РР.)

IMPROVING THE FUNCTIONING OF THE REINSURANCE MARKET IN UKRAINE WITH REGARD TO EXTERNAL EXPERIENCE (2015–2017)

У статті розглянуто сутність і значення ринку перестрахування та проведено дослідження існуючих видів перестрахування. За допомогою статистичних даних здійснено оцінювання сучасного стану українського ринку перестрахування. Обґрунтовано специфічні принципи організації та функціонування ринку перестрахування. Проаналізовано динаміку перестраховальних премій за вихідним перестрахуванням в Україні. Визначено важливість вивчення організаційних засад ринку перестрахування для його подальшого розвитку й ефективного функціонування. Визначено тенденції регулювання операцій перестрахування. Наведено особливості функціонування світового ринку перестрахування. Проаналізовано частку перестрахування у світовому страховому ринку. Виділено основні проблеми неефективного розвитку вітчизняного ринку перестрахування у світовому просторі. Розглянуто можливості удосконалення і розвитку вітчизняного ринку перестрахування під впливом тенденцій міжнародного перестрахового ринку.

Ключові слова: страховий ринок, міжнародний перестраховий ринок, перестрахування, страхові ризики, перестраховальні премії.

В статье рассмотрены сущность и значение рынка перестрахования, проведено

исследование существующих видов перестрахования. С помощью статистических данных осуществлено оценивание современного состояния украинского рынка перестрахования. Обоснованы специфические принципы организации и функционирования рынка перестрахования. Проанализирована динамика перестраховочных премий по выходному перестрахованию в Украине. Определена важность изучения организационных основ рынка перестрахования для его дальнейшего развития и эффективного функционирования. Определены тенденции регулирования операций перестрахования. Приведены особенности функционирования мирового рынка перестрахования. Проанализирована доля перестрахования в мировом страховом рынке. Выделены основные проблемы неэффективного развития отечественного рынка перестрахования в мировом пространстве. Рассмотрены возможности совершенствования и развития отечественного рынка перестрахования под влиянием тенденций международного перестраховочного рынка.

Ключевые слова: страховой рынок, международный перестраховочный рынок, перестрахование, страховые риски, перестраховочные премии.

УДК 368.029

Стасюк А.В.

студентка

Університет митної справи та фінансів

Сосенкова К.Р.

студентка

Університет митної справи та фінансів

Заволока Л.О.

старший викладач кафедри державних,

місцевих та корпоративних фінансів

Університет митної справи та фінансів

The article considers the essence and significance of the reinsurance market and conducts research on existing types of reinsurance. With the help of statistical data, an assessment was made of the current state of the Ukrainian reinsurance market. The specific principles of organization and functioning of the reinsurance market are substantiated. The basic principles of creation of a national reinsurance company are defined. The dynamics of reinsurance premiums for initial reinsurance in Ukraine was analyzed. The importance of studying the organizational principles of the reinsurance market for its further development and effective functioning is determined. The tendencies of regulation of reinsurance operations are determined. The main problems identified for this market have been identified, and the prospects for the development of this market component have been identified financial services. The development of the reinsurance market in Ukraine has been analyzed and its socioeconomic necessity is determined. The problems of state regulation of the reinsurance market are considered. The methods, forms and instruments of the regulatory influence of the state on the reinsurance market are determined. The necessity of optimal combination of activity of state institutions and self-regulatory organizations in the context of balance of interests of participants in the reinsurance market is proved. The urgency of developing a well-balanced and adequate state policy within the framework of active reinsurance and active risk diversification is substantiated. The article presents the peculiarities of the functioning of the world reinsurance market. The share of reinsurance in the world insurance market is analyzed. The main problems of inefficient development of the domestic reinsurance market in the world space are highlighted. The possibilities of improvement and development of the domestic reinsurance market under the influence of the trends of the international reinsurance market are considered. The conclusion is made about the underdevelopment of the national reinsurance market.

Key words: insurance market, international reinsurance market, reinsurance, insurance risks, reinsurance premiums.

Постановка проблеми. Однією з важливих проблем, що постали нині перед українською страховою спільнотою, є необхідність перегляду стратегічних підходів до взаємодії учасників перестрахування, адже саме ці відносини забезпечують гарантії надання страхового захисту, сприяючи соціально-економічній стабільності у суспільстві, ефективному розвитку підприємництва, безпеці життєдіяльності та підвищенню якості життя громадян. Роль ринку перестрахування в Україні поступово зростає, адже в процесі ринкових трансформацій страхові компанії особливо потребують фінансової підтримки і залучення додаткового капіталу за допомогою придбання перестрахової послуги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значний внесок у дослідження сутності та значення перестрахування, теоретичних засад розвитку ринку перестрахування зробили вітчизняні вчені: В.Д. Базилевич, А.С. Боженко, Н.М. Внукова, О.О. Гаманкова, О.М. Залетов, Т.В. Татаріна, Н.В. Ткаченко, В.В. Фурман, Я.П. Шумелда, а також зарубіжні: В.Ю. Балакірева, К. Борч, Т.Є. Гварліані, Т. Гхаріб, Б. Ерхарт та ін.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз ринку перестрахування, виявлення особливостей його функціонування, поглиблення теоретичних засад формування ринку перестрахування, виявлення основних проблем у функціонуванні вітчизняного ринку перестрахування та окреслення

практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності його функціонування й розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перестраховування – це система економічних відносин, відповідно до якої страховик передає частину прийнятих до страхування ризиків іншим страховикам для забезпечення надійності та рентабельності страхових операцій. Таким чином, перестраховування – це вторинне страхування, коли первинний (оригінальний) страховик виступає в ролі перестраховувальника. Перестраховування є механізмом перерозподілу ризиків у масштабі національного, регіонального та світового ринків страхових послуг, що сприяє підвищенню фінансової стійкості страхових операцій [1].

Аналіз даних табл. 1 дає можливість зробити висновок про те, що протягом 2015–2017 рр. спостерігається нерівномірний розвиток вітчизняного страхового ринку та ринку перестраховування

Так, обсяг валових премій зростає з 28 661,9 млн. грн. у 2015 р. до 29 736,0 млн. грн. у 2017 р. Дана ситуація пояснюється зменшенням кількості страхових операцій, девальвацією національної валюти.

Обсяг премій, переданих у перестраховування, зростає з 8 744,8 млн. грн. у 2015 р. до 9 911,3 млн. грн. у 2017 р. Ураховуючи наявні політичні, економічні, ризики, що є в Україні, страховики схиляються до розподілу відповідальності за застраховані ризики шляхом укладання договорів перестраховування. У 2015 р. надходження страхо-

вих премій зростають до 29 736,0 (на 11,1%), при цьому зростає й обсяг премій, переданих у перестраховування, до 9 911,3 (на 2,1%).

Для визначення тенденцій ринку перестраховування необхідно сформулювати та проаналізувати статистичні дані його компонентів. Розглянемо динаміку показників ринку перестраховування в Україні за попередні роки в табл. 2

Як бачимо з табл. 2, в Україні спостерігається значення рівнів виплат перестраховиків-резидентів та перестраховиків-нерезидентів, можна зробити висновок про постійне та значне перевищення останніх. За договорами перестраховування ризиків за 2017 р. українські страховики сплатили страхових премій на суму 12 668,70 млн. грн., що значно перевищує показник за 2015 р. (9 704,2 млн. грн.).

Такі значні коливання пояснюються використанням внутрішнього перестраховування у різного роду схемах та податкових оптимізаціях. Цьому багато років сприяла можливість зменшувати базу оподаткування податком на прибуток страховиків за рахунок премій, переданих у перестраховування перестраховикам-резидентам.

Розглянемо частку вихідного перестраховування у співвідношенні до валових страхових премій, зображених на рис. 1.

Протягом 2015–2017 рр. змінювалися обсяги вихідного перестраховування, відповідно, зазнали змін і частки резидентів та нерезидентів у вихідному перестраховуванні. За зменшення у 2017 р. порівняно з 2016 р. операцій із перестраховування зі

Таблиця 1

Динаміка перестраховувальних премій за вихідним перестраховуванням в Україні за 2015–2017 рр.

Показники	Роки		
	2015	2016	2017
Обсяг валових страхових премій (млн. грн.), у тому числі:	28661,9	26767,3	29736,0
зі страхування життя (млн. грн.)	2 476,7	2 159,8	2 186,6
– зі страхування іншого, ніж страхування життя (млн. грн.)	26185,2	24607,5	27549,4
Обсяг премій, переданих у перестраховування (млн. грн.), у тому числі:	8744,8	9704,2	9911,3
– зі страхування життя (млн. грн.)	37,5	47,8	58,6
– зі страхування іншого, ніж страхування життя (млн. грн.)	8 707,3	9 656,4	9852,7

Джерело: сформовано на основі [2]

Таблиця 2

Динаміка показників ринку перестраховування в 2015–2017 рр.

Показники, млн. грн.	Роки		
	2015	2016	2017
Сплачено на перестраховування, у тому числі:	9 704,2	9 911,3	12668,7
– перестраховикам-резидентам	8 173,7	7 381,1	8 706,4
– перестраховикам-нерезидентам	1530,50	2530,20	3962,30
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	640,90	1345,80	1233,20
– перестраховиками-резидентами	172,40	497,70	278,50
– перестраховиками-нерезидентами	468,50	848,10	954,70
Отримані страхові премії від перестраховувальників – нерезидентів	12,90	38,10	40,10
Виплати, компенсовані перестраховувальникам-нерезидентам	9,90	12,90	14,20

Джерело: сформовано на основі [2]

страховиками-нерезидентами на 14,3% їхня частка у вихідному перестрахованні зменшилася на 12,8 в. п., до 18,5%. Відповідно, збільшилася частка резидентів із 68,7% за 2016 р. до 81,5% за 2017 р.

Відкритість перестрахового ринку України та можливість приходу іноземних перестраховиків мають низку важливих позитивних зрушень як для ринку, так і для економіки у цілому.

Визначимо частку ринку перестраховання у світовому страховому ринку за показником отриманої премії (табл. 3).

За статистичними даними таблиці, частка світового ринку перестраховання є не дуже значною на світовому страховому ринку та в середньому за досліджуваний період становить 4% від загального обсягу страхового ринку. За темпами росту ринок перестраховання є більш динамічним порівняно зі страховим ринком. Це свідчить про те, що вітчизняні страховики не мають значних фінансових ресурсів (страхових резервів, статутних капіталів, вільних резервів) для самостійного утримання ризику і залучають додаткову місткість перестраховиків. Це доводить необхідність розбудови вітчизняного ринку перестраховання, збільшення його місткості.

На світовому перестраховому ринку давно сформувалися загальновідомі центри розвитку перестраховання: Північна Америка, Європа, Латинська Америка, Австралія. Частина таких центрів була сформована лише в останні 10–20 років (Бермуди, азійські ринки, Східна Європа).

Проаналізуємо тенденції розвитку світового ринку перестраховання за окремими регіонами

(так званими центрами перестраховання) за 2015–2017 рр. (табл. 4).

Дані табл. 4 ілюструють тенденції регіонального розвитку світового страхового ринку в 2015–2017 рр., відповідно до яких обсяг страхових премій поступово зростає в усіх регіонах світу. При цьому найбільші темпи нарощування спостерігаються в країнах Азії та Австралії. Серед світових регіональних лідерів варто відзначити Північну Америку, Європу та країни Азії та Австралії: на їхню частку припадає близько 80% світового страхового ринку. Європейський ринок перестраховання займає перше місце, а друге місце посідає Північна Америка. Протягом аналізованого періоду структура світового ринку практично не змінювалася (з позицій лідерів).

Серед основних проблем неефективного розвитку вітчизняного ринку перестраховання у світовому просторі можна зазначити такі:

- відсутність нових технологій, відповідного ризик-менеджменту у компаній;
- орієнтація компаній, що займаються страхуванням життя, тільки на зарубіжні ринки без використання внутрішнього перестраховання;
- податкова політика, яка не стимулює, а, навпаки, заважає ефективним перестраховим відносинам;
- незначна капіталізація страховиків не дає можливості утримувати великі ризики;
- нестабільна політична та економічна ситуація в країні [5].

Інтеграція у сфері перестраховання, основним проявом якої є перестраховання ризиків зарубіжних

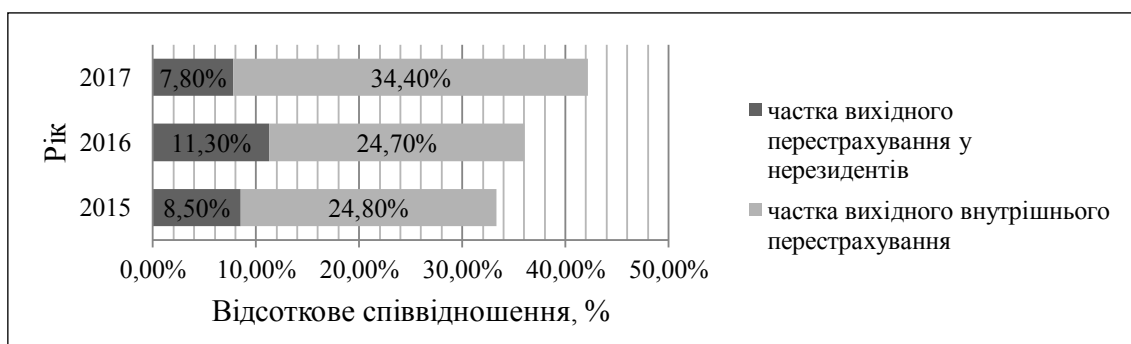

Рис. 1. Частки вихідного перестраховання у співвідношенні до валових страхових премій за 2015–2017 рр.

Джерело: сформовано на основі [3]

Таблиця 3

Частка перестраховання у світовому страховому ринку за 2015–2017 рр.

Показники	Роки		
	2015	2016	2017
Світові валові страхові премії, млрд. дол. США	4641,0	4778,0	4875,0
Світові перестрахові премії, млрд. дол. США	540,0	575,0	595,0
Частка перестраховання на світовому страховому ринку, %	11,9	12,0	12,2

Джерело: сформовано на основі [4]

**Регіональний розвиток світового ринку перестраховання
за період 2015–2017 рр., млрд. дол. США**

Регіон світу	Обсяг перестраховальної премії		
	2015	2016	2017
Північна Америка	1 384	1405	1417
Європа	1631	1697	1728
Азія і Австралія	1 278	1327	1361
Латинська Америка	183	188	189
Африка, Середній і Близький Схід	151	158	166
Інші країни	13	3	14
Всього	4 640	4778	4875

Джерело: сформовано на основі [4]

страховиків, експансія іноземного капіталу, створення спільних перестрахових компаній чи пулів посилюють взаємозв'язки та взаємозалежності між національними ринками перестраховання.

Незважаючи на проблеми та кризові явища в економіці, перспективи розвитку українського ринку перестраховання оцінюються як позитивні. Можна виділити такі чинники, які сприятимуть розвитку українського ринку перестраховання та його інтеграції до світового ринку перестраховання:

- запровадження в Україні нових видів страхування та необхідність перестраховання новітніх ризиків, удосконалення андеррайтингової та тарифної політики відповідно потреб як внутрішнього, так і зовнішнього перестрахових ринків;
- проведення державної політики сприяння розвитку ринку перестраховання;
- гармонізація внутрішнього законодавства у сфері страхування та перестраховання відповідно до норм міжнародного права [6].

Висновки з проведеного дослідження.

У сучасних умовах український ринок перестраховання знаходиться на початковому етапі розвитку. Особливо гостро постають проблеми ефективного регулювання і правового забезпечення діяльності учасників ринку, якості та різновидів пропонованих перестрахових послуг, низької капіталізації й місткості та проблем інфраструктурного характеру. Своєю чергою, подальший розвиток перестрахових операцій в Україні буде пов'язаний із формуванням відповідного правового поля діяльності суб'єктів перестрахових операцій. Для стимулювання подальшого розвитку перестраховання необхідними є розроблення й упровадження інноваційної політики розвитку перестраховання та реалізація комплексу заходів. Одним із першочергових заходів політики стимулювання розвитку перестраховання є вдосконалення державного регулювання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Дігтяренко С.М. Тенденції розвитку перестраховання в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 6. С. 76–80.

2. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://nfp.gov.ua> (дата звернення: 18.04.2019).

3. Підсумки діяльності страхових компаній України. URL: <http://forinsurer.com.ua> (дата звернення: 18.04.2019).

4. Клепікова О.А. Дослідження динаміки розвитку страхового ринку України як складової світового ринку страхових послуг *Вісник Одеського національного університету*. 2017. № 20. С. 101–111.

5. Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильєва Т.А. Страховий і перестраховий ринки в епоху глобалізації. Суми, 2011. С. 388.

6. Ткаченко Н.В. Розвиток перестраховання як важіль забезпечення фінансової стійкості страховиків *Фінанси України*. 2007. № 3. С. 118–123.

REFERENCES:

1. Dightjarenko S. M. (2016) Tendenciji rozvytku perestrakhuvannja v Ukrajinі [Trends in the development of reinsurance in Ukraine] *Investyciji: praktyka ta dosvid*, no 6, pp. 76-80.

2. Oficijnyj sajт Nacionalnojі komisiji, shho zdijnsjuje derzhavne rehuljuvannja u sferi ryнкiv finansovykh poslugh URL: <http://nfp.gov.ua>. (accessed 18 April 2019).

3. Pidsumky dijalnosti strakhovykh kompanij Ukrajinj URL: <http://forinsurer.com.ua> (accessed 18 April 2019).

4. Klepikova O. A. (2017) Doslidzhennja dynamiky rozvytku strakhovogho rynku Ukrajinj jak skladovojі svitovogho rynku strakhovykh poslugh [Research of dynamics of development of the insurance market of Ukraine as a component of the world market of insurance services]. *Visnyk Odesjkogho nacionalnogho univertsytetu*, no. 20, pp. 101-111.

5. Kozjmenko O.V, Kozjmenko S.M, Vasyljjeva T.A. (2011) Strakhovyj i perestrakhovyj rynky v epokhu globalizaciji [Insurance and reinsurance markets in the era of globalization]. Sumy, pp. 388 (in Ukrainian)

6. Tkachenko N.V. (2007) Rozvytok perestrakhuvannja jak vazhilj zabezpečennja finansovojі stijkosti strakhovykiv [Development of reinsurance as a lever for ensuring the financial stability of insurers] *Finansy Ukrajinj*, no. 3, pp. 118–123.

Stasyuk Anna

Student

University of Customs and Finance

Sosenkova Kateryna

Student

University of Customs and Finance

Zavoloka Larysa

Senior Instructor of the Department of State,

Local and Corporate Finance

University of Customs and Finance

IMPROVING THE FUNCTIONING OF THE REINSURANCE MARKET IN UKRAINE WITH REGARD TO EXTERNAL EXPERIENCE (2015-2017)

The purpose of the article. The role of the reinsurance market in Ukraine is gradually increasing, as in the process of market transformation, insurance companies are in particular in need of financial support and attraction of additional capital through the purchase of a reinsurance service. The purpose of the study is to analyze the market of reinsurance, to identify the features of its functioning, to deepen the theoretical foundations of the formation of the reinsurance market, to identify the main problems in the functioning of the domestic reinsurance market and to outline practical recommendations for improving the efficiency of its operation and development.

Methodology. The main problems of the inefficient development of the domestic reinsurance market in the world and the possibilities of improvement and development of the domestic reinsurance market under the influence of the trends of the international reinsurance market are highlighted.

Results. The article analyzed the essence and significance of the reinsurance market, the specific principles of the organization and functioning of the reinsurance market, features of the functioning of the world reinsurance market and the possibilities of improvement and development of the domestic reinsurance market under the influence of the trends of the international reinsurance market. In Ukraine, the significance of the levels of payments by resident reinsurers and non-resident reinsurers is observed, it can be concluded that there is a permanent and significant excess of the latter. The openness of the Ukrainian reinsurance market and the possibility of the arrival of foreign reinsurers has a number of important positive developments for both the market and the economy as a whole. Integration in the field of reinsurance, the main manifestation of which is the reinsurance of risks of foreign insurers, the expansion of foreign capital, the creation of joint reinsurance companies or pools, enhances the interconnections and interdependence between national reinsurance markets.

Practical implications. In the course of the study, it was found that the further development of reinsurance operations in Ukraine will be associated with the formation of an appropriate legal field of activity of the subjects of reinsurance operations. In general, despite the problems and crises in the economy, prospects for the development of the Ukrainian reinsurance market are assessed as positive. In order to stimulate the further development of reinsurance, it is necessary to develop and implement an innovative policy for the development of reinsurance and the implementation of a set of measures. One of the priority measures of the policy of stimulating the development of reinsurance is the improvement of state regulation.

Value/originality. In our work, we have addressed the issues of improvement of the functioning of the restructuring market in Ukraine, having considered the foreign experience. Analyzing the reinsurance market in Ukraine, the problems of inefficient development of the domestic reinsurance market were identified. The reinsurance market needs immediate reform of the reinsurance legislation in accordance with international law and the development and implementation of an innovative reinsurance policy.